

IZVJEŠTAJ

**o učešću predstavnice Skupštine Crne Gore na
87. Rose-Roth seminaru Parlamentarne skupštine NATO,
održanom u periodu 14-15. oktobra 2014. godine,
Varšava, Republika Poljska**

87. Rose-Roth seminar Parlamentarne skupštine NATO na temu **„Istočna Evropa: Novi politički i bezbjednosni izazovi“** održan je u periodu 14-15. oktobra 2014. godine u Varšavi, Republici Poljskoj.

U radu skupa učestvovala je predstavnica stalne delegacije Skupštine Crne Gore pri PS NATO, doc. dr Branka Bošnjak, dok je ispred Službe Skupštine seminaru prisustvovala samostalna savjetnica III u Sekretarijatu Odbora za bezbjednost i odbranu, Nevena Čabarkapa.

Skup koji je okupio oko 170 učesnika, uključujući 65 parlamentaraca iz 20 zemalja članica NATO saveza i partnerskih zemalja, kao i predstavnike vlada, međunarodnih organizacija, nevladinog sektora, univerziteta i predstavnika javnog mnjenja, organizovala je Parlamentarna skupština NATO u saradnji sa Donjim domom (Sejmom) Republike Poljske.

Seminar je, u svojstvu domaćina i moderatora na uvodnoj sesiji, otvorila šef delegacije Republike Poljske pri Parlamentarnoj skupštini NATO, **Jadwiga Zakrzewska**. U svom izlaganju, prezentujući trenutnu političku situaciju na globalnom planu, osvrnula se na aktuelni trenutak Republike Poljske, odnosno političku i ekonomsku situaciju u zemlji i odnose sa susjednim zemljama Rusijom i Ukrajinom.

Pozdravne riječi uputio je i **Radoslaw Sikorski**, maršal poljskog Sejma. On je u okviru uvodne sesije pod nazivom **„Istočna Evropa i novi geopolitički pejzaž“** upozorio učesnike 87. Rose-Roth seminarara da će se demokratske nacije 'slobodnog svijeta' suočiti sa sve većim izazovima kao što Rusija pokušava da restrukturira bezbjednosni poredak nakon završetka Hladnog rata kako bi ostvarila svoje interese. Spremnost Rusije da koristi sve instrumente vlasti kako bi ostvarila svoje ciljeve, uključujući i vojnu silu protiv svojih susjeda, ne bi trebalo podcijeniti, naglasio je učesnicima seminarara Sikorski. Maršal poljskog Sejma pozvao je evroatlantsku zajednicu da ostane ujedinjena i da se fokusira na vojne opcije kao potencijalno rješenje ponovne krize.

Uvodno obraćanje imao je i predsjednik Parlamentarne skupštine NATO Hugh Bayley, koji je izrazio zadovoljstvo na realizaciji skupa koji je okupio ugledne učesnike i predvidio diskusije o aktuelnim pitanjima iz oblasti bezbjednosti i NATO operacija na području Istočne Evrope. On je istakao osnovnu ulogu Rose-Roth seminara: da učvrsti demokratski napredak, pogotovo demokratsku kontrolu oružanih snaga i evroatlantske integracije za zemlje koje žele da imaju bliže partnerstvo, pa i samu integraciju u Savez. Bayley je naglasio da je ohrabren koracima koje je preduzela Republika Poljska za povećanje ulaganja u sektor odbrane, navodeći da bezbjednost nije besplatna, a Poljska je shvatila tu poruku. Napomenuo je da je zadovoljan što je NATO samit u Njuportu potvrdio potrebu za povećanim ulaganjima u sektoru odbrane od strane svih članova Saveza, te da bi bilo dobro da se evropske članice ugledaju na poljski primjer. Bayley je napomenuo da NATO podstiče da Evropa bude cjelovita, slobodna i ujedinjena i dodao da nedavna akcija Rusije u Ukrajini nije legalna i da se njom jasno nastoji podriti napredak ka partnerstvu između NATO i Rusije ostvaren tokom proteklih decenija. On je zaključio da Alijansa mora da ostane posvećena demokratiji i vladavini prava, te da mora ostati otvorena za nove članove.

Na otvaranju skupa govorili su i Tomasz Siemoniak, potpredsjednik Vlade i ministar narodne odbrane Republike Poljske, kao i Leszek Soczewica, državni podsekretar u Ministarstvu vanjskih poslova Republike Poljske.

U okviru prve sesije učesnici su diskutovali na temu **„Trenutna bezbjednost Ukrajine i izazovi vanjske politike“** kojom je moderirao Hugh Bayley, predsjednik Parlamentarne skupštine NATO.

Ihor Kabanenko, zamjenik ministra odbrane Ukrajine za evropske integracije, održao je prezentaciju pod nazivom *"Od Majdana ka principima demokratije – ukrajinski način"*. Prezentacija je bila fokusirana na bezbjednosnu situaciju u Ukrajini, sa posebnim osvrtom na anti-terorističke operacije vlasti u Kijevu. Kabanenko je izjavio da, suprotno nekim izvještajima, ruska agresija na istoku Ukrajine ne jenjava, jer su jedinice svježe opremljene za zimu, a nove zalihe oružja i dalje stižu preko ruske granice. U nastavku je napomenuo da se ukrajinska vojska suočava sa veoma teškim izazovima, jer je suštinski stvorena od nule u posljednjih nekoliko mjeseci, i stoga zahtijeva dalju tehnološku, medicinsku, logističku i savjetodavnu pomoć. Kabanenko je ukazao da se rat mora zaustaviti i da se ne može dozvoliti da ovo postane zamrznuti konflikt.

Oksana Shuliar, zamjenik šefa Odjeljenja za vanjsku politiku i šef Sektora za strateške projekte i komunikacije u Službi predsjednika Ukrajine je takođe održala prezentaciju u okviru ove teme.

Usljedila je sesija posvećena temi **„Podrška Ukrajini na putu ka nezavisnosti i njen evropski izbor“**, kojom je moderirao specijalni izvjestilac

Komiteta za civilnu dimenziju bezbjednosti PS NATO za Republiku Poljsku, Witold Waszczykowski, a prezentacijom o *odnosima između NATO i Ukrajine* otvorio direktor NATO Kancelarije za vezu u Kijevu, Marcin Koziel. On je skrenuo pažnju političkim liderima iz zemalja članica NATO na hitnu potrebu da podrže napore Ukrajine u reformisanju i modernizaciji svoje ogromne post-sovjetske vojne industrije. Koziel je takođe istakao da je održavanje ukupnog upravljanja sektorom bezbjednosti ključni, dugoročni strateški fokus. Ovo je prevedeno u napore na terenu kroz postojeće NATO mehanizme, kao što je inicijativa za izgradnju integriteta, i novije specifične napore usmjerene na ukrajinsku krizu, kao što su razumijevanje i implementacija energetske efikasnosti u cijeloj zemlji, dodao je, ukazavši da će efektivno dijeljenje i razmjena informacija dovesti do uspjeha na terenu, napominjući da NATO pruža i vojnu podršku i savjetodavne usluge.

Maciej Popowski, zamjenik generalnog sekretara Službe za vanjske poslove, govorio je o *odnosima između Evropske unije i NATO u svijetlu ukrajinske krize*. Navodeći da je ukrajinska kriza suštinski preoblikovala agendu bezbjednosti u Evropi, a da je kriza nastala sa naporima ukrajinskog naroda da traži bližu saradnju sa EU, on je istakao da je jasno da suverenitet, teritorijalni integritet, jedinstvo i nezavisnost Ukrajine mora da se poštuje i predstavlja osnovu za održivo političko rješenje. Popowski je ukazao da ukrajinska kriza predstavlja zajednički izazov za evropsku i transatlantsku bezbjednost i pozvao na zajedničku odgovornost, ističući da se puno može učiniti putem dobre koordinacije i saradnje sa NATO-om, OEBS-om i Savjetom Evrope. On je apostrofirao da EU održava odličnu koordinaciju sa NATO-om od početka krize i da se teži osiguranju sinergije između podrške civilnoj reformi sektora bezbjednosti od strane EU i pomoći u odbrani koju pruža NATO, kao sredstvu za maksimiziranje rezultata.

U nastavku je, u okviru druge sesije, bilo riječi o *političkim kretanjima i reformama u Ukrajini*. Moderator panela bio je Rafal Sadowski, viši naučni saradnik u Centru za istočne studije (OSW) iz Varšave, dok su u okviru ove teme svoje poglede iznijeli Alina Polyakova, viši naučni saradnik na Univerzitetu u Bernu i Vladimir Socor, viši savjetnik u Fondaciji Jamestown.

Alberto Bin, direktor za integracije, partnerstvo i saradnju u Upravi za politička pitanja i bezbjednosnu politiku NATO Štaba u Briselu održao je prezentaciju o *NATO Programu za izgradnju integriteta*, koji je postao jedan od najefikasnijih NATO instrumenata za pomoć saveznicima i partnerima u sprječavanju korupcije u sektoru bezbjednosti i odbrane.

Drugi dan 87. Rose-Roth seminara započeo je diskusijom na temu tzv. **„Ruski faktor“**, kojom je moderirao Robert Pszczel, direktor Kancelarije NATO za informisanje u Moskvi. U okviru ove teme, o *političkim dešavanjima u Rusiji i mijenjanju svjetskog poretka*, govorio je ruski politički analitičar Andrey Piontkovsky. On je istakao da je predsjednik Ruske Federacije Vladimir Putin svjestan relativno

ograničenih mogućnosti Rusije, pa je stoga spreman za korišćenje svih svojih elemenata vlasti u odnosima sa Zapadom, uključujući i prijetecu upotrebu nuklearnog oružja, koja će na prvom mjestu, dodao je, uzrokovati da Zapad „zatreperi“. Piontkovsky je ukazao da bi, uz snažnu političku volju, evroatlantska zajednica mogla zaustaviti Putina u Ukrajini koristeći samo ekonomske i političke, a ne i vojne instrumente.

O pogledu iz ugla Poljske na ovu temu govorio je dr Witold Rodkiewicz, viši savjetnik u ruskom odjeljenju u Centru za Istočne Studije (OSW) iz Varšave.

Britanski pisac i novinar, viši urednik i nezavisni autor u listu „The Economist“, Edward Lucas izlagao je na temu: *Oporavljanje Rusije i implikacije na evroatlantsku zajednicu*. On se složio sa prethodnim govornicima da je glavna motivacija predsjednika Ruske Federacije Vladimira Putina da zaštiti svoju vlast i onih bliskih prijatelja u unutrašnjem krugu, koristeći šeme finansijske podrške, a ne zaštita nacionalnih interesa. Koncept "ruskog svijeta" je samo tanak ideološki veo projekta osmišljenog da blokira evroatlantske integracije ruskih susjeda koje Moskva posmatra kao egzistencijalnu prijetnju, naveo je Lucas. On je iznio stav da Rusija trenutno pobjeđuje jer je njeno rukovodstvo spremno da radi tri stvari koje Zapad nije: da koristi vojnu silu, da prihvati visok stepen ekonomske boli i da otvoreno širi lažnu propagandu, i ocijenio da NATO i EU teško mogu da se suprotstave tako širokoj lepezi metoda. Lucas je sugerisao da EU treba da bude rigoroznija u izricanju trećeg energetskeg paketa i preduzimanju drugih projekata energetske bezbjednosti.

Tokom diskusije koja je uslijedila konstatovano je da najefikasniji način da se zaustavi revizionistički projekat Vladimira Putina jeste da on ne uspije u Ukrajini.

Uslijedila je sesija posvećena temi **„Gruzija: konsolidacija demokratije i unaprijeđenje procesa evroatlantskih integracija“**, čiji moderator je bio Michał Szczerba, član delegacije Republike Poljske u PS NATO, izvjestilac Pododbora za tranziciju i razvoj i šef poljsko-gruzijske Poslaničke grupe prijateljstva.

Na ovu temu izlagao je Alex Petriashvili, državni ministar Gruzije za evropske i evroatlantske integracije, koji je naglasio da postoji široki konsenzus unutar Gruzije po pitanju prioriteta vanjske politike zemlje. On je nabrojao niz reformi sprovedenih u odbrambenom sektoru u posljednjih nekoliko godina u Gruziji i naveo da je postignut značajan napredak u stvaranju profesionalne vojske i odgovornog Ministarstva odbrane. Petriashvili je takođe napomenuo da je, zbog svog aktivnog učešća u NATO i drugim međunarodnim operacijama, Gruzija postala izvoznik, a ne uvoznik bezbjednosti. U nastavku je izjavio da je na južnoj periferiji postsovjetskog prostora, Gruzija izuzetno zabrinuta zbog ruske obnovljene asertivnosti i sve očiglednijih znakova ruskih priprema za formalnu aneksiju gruzijskih područja Abhazije i Južne Osetije. Apostrofirao je da Gruzija ostaje odlučna u namjeri da nastavi reforme neophodne za dalji napredak u procesu evroatlantskih integracija, kao i da u

potpunosti koristi paket saradnje koji joj je ponuđen na NATO samitu u Njuportu, istovremeno izražavajući žaljenje što eventualno članstvo Gruzije u NATO ostaje i dalje otvoreno pitanje. Petriashvili je naglasio da narod u Gruziji ne želi vojnu konfrontaciju sa Rusijom, ali da je vrlo zabrinut zbog ponašanja svog velikog susjeda. On je pozvao evroatlantsku zajednicu da bude čvrsta i dosljedna, te da potvrdi na zaslugama zasnovan pristup proširenju ove vojne organizacije. Nekoliko članova Parlamentarne Skupštine NATO je ukazalo da je rješavanje domaćeg političkog sukoba bilo prepreka za dalji napredak Gruzije ka demokratizaciji i iznijelo stav da bi gruzijske vlasti trebalo da učine više kako bi uvjerali svoje zapadne kolege da ne postoji politički motivisano gonjenje opozicije u Gruziji. Petriashvili je odgovorio da je uspješna realizacija parlamentarnih i predsjedničkih izbora 2012. i 2013. godine u Gruziji pokazala da demokratija pušta čvrsto korijenje, napominjući da se u Gruziji odvija značajna reforma pravosuđa i da su sudovi sada mnogo više nezavisni nego u prošlosti.

David Bakradze, lider manjine u gruzijskom parlamentu, izjavio je da situacija u Ukrajini predstavlja pravi test za Zapad i istakao da će se, ukoliko Zapad ne pruži Ukrajini značajnu podršku, manje i udaljenije zemlje poput Gruzije osjećati vrlo ugroženim. On je naglasio da je agresija na Ukrajinu, baš kao i na Gruziju 2008. godine, sastavni dio veće revizionističke strategije predsjednika Ruske Federacije Vladimira Putina. Bakradze je izrazio žaljenje što Alijansa nije ponudila Gruziji ni Akcioni plan za članstvo (MAP) na svom nedavnom samitu, smatrajući da bi za zemlje poput Gruzije ponuda članstva u NATO spriječila Vladimira Putina u iskušenju da krene dalje u Gruziju. Bakradze je istakao da opozicija smatra da gruzijska vlada treba da uradi više kako bi pomogla Ukrajini, ne samo uvođenjem sankcija protiv Rusije. Lider opozicije je takođe pozvao vlasti da učine više kako bi se spriječilo nasilje nad etničkim, vjerskim i političkim manjinama. On je zaključio da bi urušavanje demokratije moglo imati geopolitičke posljedice.

„Integracije Moldavije u EU: unutrašnji i vanjski izazovi“ bila je tema šeste sesije kojom je moderirao Simon Lunn, viši naučni saradnik u Centru za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF) iz Ženeve i bivši generalni sekretar Parlamentarne skupštine NATO. Izlaganja su imali Vladimir Socor, viši saradnik u Jamestown Fondaciji i Stanislav Secieru, istraživač - saradnik u poljskom Institutu za internacionalne poslove (PISM). Diskutujući o dešavanjima u Moldaviji, analitičari su povodom predstojećih parlamentarnih izbora istakli da vladajuća proevropska koalicija u Kišinjevu ima dobre šanse da ostane na vlasti. Kao rezultat toga, od Moldavije se očekuje da nastavi relativni napredak ka evropskim integracijama, uprkos prijetnjama koje dolaze iz Moskve i neriješenom statusu samoproglašene Pridnjestrovske Moldavske Republike (Transnistrije).

Završnom sesijom seminara na temu: **„Bjelorusija: unutrašnja dinamika i izbor vanjske politike“** moderirao je Rasa Juknevičienė (Litvanija), izjaviteljica NATO PA Pododbora za NATO partnerstva (PCNP). U okviru posljednje sesije, Wojciech

Kononczuk, direktor Odjeljenja za Ukrajinu, Bjelorusiju i Moldaviju u Centru za istočne studije (OSW) iz Varšave izlagao je na temu: *Evropska perspektiva Bjelorusije*, dok je Alexei Pikulik, akademski direktor u Institutu za strateške studije u Bjelorusiji (BISS) iz Litvanije prezentovao o *političkim dešavanjima u Bjelorusiji*. Ispred Pokreta za slobodu iz Bjelorusije, govorio je predsjednik Aleksandr Milinkievic, a učesnicima seminara su se obratili i Ales Bialiatski, aktivista za ljudska prava iz Bjelorusije i Agnieszka Romaszewska-Guzy, direktor televizije Belsat.

Prezentacijma o kretanjima u Bjelorusiji istaknuto je da su akcije Rusije u Ukrajini imale dvostruki efekat - smanjenje raspoloženja među stanovništvom po pitanju proevropskih integracija, a takođe povećanu zabrinutost zbog čvršćih veza sa Moskvom – oslikavajući ambivalentno osjećanje naroda bilo prema Briselu ili Moskvi. Takođe je istaknuto da „ugovor“ predsjednika Bjelorusije Aleksandra Lukašenka sa narodom, koji se zasniva na osnovnoj socio-ekonomskoj sigurnosti nauštrb građanskih prava, ostaje prihvatljiv za većinu stanovništva, i da se nikakva iznenađenja ne očekuju na predsjedničkim izborima u 2015. godini. Međutim, ukazano je da dugoročnu održivost, trenutni politički i ekonomski sistem ne treba uzimati zdravo za gotovo, zbog pretjeranog oslanjanja na ruske subvencije i skrivene postepene društvene promjene koje se odvijaju uprkos prosovjetskom i proruskom režimu obrazovanja, medija i jezičke politike.

Rad 87. Rose–Roth seminara završen je zaključnim razmatranjima predstavnika delegacije Republike Poljske pri Parlamentarnoj skupštini NATO.

PRIPREMILA:

u svojstvu sekretara delegacije

Nevena Čabarkapa, s.r.

PREDSTAVNICA DELEGACIJE

doc. dr Branka Bošnjak, s.r.